

h. l. idem valere ac על *Super*. Vel eadem est locutio, qualis illa Latinorum: *canere ad tibiam*. Luth. Von den Span. Rosen. prius: von den Rosen hoch aufsingem. *Muis* vocem hanc musicam hodie censet ignotam.

עדות *testimonium vel memoriale*:) etiam de hac voce dictum *Psalm. LX*. Qui ornamentum reddunt, (ut Luth. Kleinod) referunt hanc vocem non ad radicem עור, sed ערה *ornavit*.

למסכה *Assaphi*:) ejusdem auctoris facta etiam mentio *Psalm. L, 1*.

EXPLICATIO VERSUS II.

רועה *pastor Isr.*:) h. e. ô Deus benignissime, qui instar pastoris providi sollicitudine ingenti prospexisti hactenus tuis Israelitis, tanquam ovibus inermibus, stolidis, ac sine tuâ ope ac gubernatione nihil prorsus valentibus, tum de alimentis, tum de munimentis adversus hostes invadentes, imò de cunctis necessariis. Idem hic titulus metaphoricus tribuitur DEO *Psal. XXIII, 1. LXXVII, 21. LXXVIII, 52. Jerem. XXXI, 10. Ezech. XXXIV, 12. 13. 15. Zachar. IX, 16. Jes. XL, 11. Job. X, 11. 1. Petr. II, 25*.

אזניך *ausculta*:) videlicet partim blasphemias hostium acerbè insultantium, partim querulas populi tui supplicantis, opemque tuam implorantis, voces; *audi* promte, clementer, efficaciter, ita ut auditionem comitetur exauditio &c.

דור *ducens*:) leniter scil. ac circumspicte, ad instar pastoris, gregem tenerum pro ratione virium agentis, *Gen. XXXIII, 13*. vide de verbò hoc *Psal. XLVIII, 15*. Includitur autem eòdem tota ecclesie gubernatio, tum quoad regimen politicum, tum præcipuè ecclesiasticum, quo DEUS vias, per quas eundem, ostendebat, pascua (vel necessaria corporis animæque pabula) suppeditabat, &c.

קצת *quasi gregem*:) vide *Psalm. LXXIX, 13. LXXVIII, 52. & LXXVII. vers. ult.*

JOSEPHUM:) h. e. universos tum *Josephi*, tum parentis *Israëlis* posteros: ob dignitatem enim quodammodo regiam *Josephi* in *Egypto*, & ob ingenia ejusdem beneficia in fratres reliquos *Israëlitas*, (quos solus ipse sustentabat in fame &c.) item ob jus primogenituræ in ipsum maximam partem translatum, nonnunquam *Joseph* pro totâ *Israëlis* posteritate collocatur, uti videre est *Psal. CXXXI, 6. Obad. vers. 18. & Zach. XII, 6*. Atque sic de totò *Isr.* etiam *Vmar. Hopfn. Muis, Tivrin. Belgæ*. confer *Psalm. LXXVII, 16*. Quandoque etiam ponitur pro decem tribubus seu regnò Samariticò, quod à Davidicâ posteritate, vel à tribu *Judâ*, defecerat, *Ezech. XXXVII, 16. 19. Amos. V, 6. 15. VI, 6. Zachar. X, 15*. in eò enim regnò *Josephi* posteritas, i. e. tribus *Ephraim* & *Manasse*, tanquam numerosissima ac præstantissima eminebant, *1. Paral. VI, 1*. Si posteriori modò sumatur in hòc textu, posset per *Israëlem*, cujus præcesit mentio, intelligi regnum *Judæ* seu Davidicum. Atque sic nonnulli *Psalmum* hunc accipiunt de oratione decem tribuum, in captivitate *Assyriacam* abductarum; sicuti ex eorundem sententiâ *Psalm. LXXIX*. competit *Judæis*, in captivitate *Babylonicâ* degentibus. Sed simplicissimum videtur, accommodare huc illum ebraïsmum, quò voci communi vel generaliori subjungitur illud, quòd in istò genere præ-

A reliquis eminent, v. g. *inspicite terram istam* & (potissimum) *Jericho*, *Jos. II, 1. Ephraim & Samaria*, *Hos. VII, 1. Juda & Jerusalem*, *Joël. IV, 1. Psalm. XXIX, 8. commovet desertum, desertum Kadesch: Psal. XVIII, 1. è manu omnium inimicorum & è manu Saul. Psalm. LXXIV, 16. parasti luminaria & Solem &c.*

ישב *sedens vel sessor Cherubinorum*:) i. e. qui præsentem te exhibes super arca fœderis, instar regis cujusdam tali infidentis folio, cujus latera sunt bina *Cheruborum* capita, sedile autem alæ unius & alterum expansæ, & mutuò complicatæ, scabellum denique operculum arcæ. Iisdem verò binis angelorum imaginibus representabatur, ex plerorumque sententiâ, tum obsequium angelicum, quò *Messia* subjecti sunt, tum defensio ac munimentum ecclesie, quam veluti obumbrant, &c. de quibus *Cherubinis* legere licet *Exod. XXV, 8. 18. seq. Num. VII, 89*. (è quorum medio loquebatur) *1. Reg. VIII, 6. 7. 1. Paral. XXVIII, 18. Ebr. IX, 5*. De phrafi autem *insidere Cherubinis*, vide *1. Sam. IV, 4. 2. Sam. VI, 2. 2. Reg. XIX, 15. 1. Paral. XIII, 6. Psalm. XCIX, 1. Jes. XXXVII, 16*. vide & supra *Psalm. XVIII, 11*. ubi de DEO dicitur

B וירכב עי *equitavit vel ferebatur super Cherubino*, h. e. infidebat veluti currui alato, ad indicandum celerem ipsius gloriosumque adventum; &c. Posset etiam vox ישב generatim accipi pro *Manente* vel commorante ad arcam, quatenus DEUS exinde dare solebat responsa. Plura de *Cherubinis* his propitiatorii qui vult, adeat *Pinto l. 1. Christ. cruc. tu. a. loc. 7. & Genebr. h. l. it. Dorfsch. d. 14. pentad. th. 14. seqq.*

הוֹפִיעָה *splende*:) vel splendide te manifesta, opem scil. illustrem ferendo, eademque nos, in tenebris conclusos ac tremes, exhilarando. vide de verbo hòc *Psalm. L, 2*. DEUS הוֹפִיעָה & *Psalm. XCIX, 1*. DEUS ultionem הוֹפִיעָה *illucesce*. Unde promptum est colligere, nimis angustè ac paulò subtilius hoc ipsum restringi ad splendorem gemmarum in pectorali summi sacerdotis, quò, ex aliquorum sententiâ, indicabatur Dei favor, sicut earundem obscuritate DEi indignationem autumant significatam; cum potius illustris exprimat divini favoris demonstratio, omnium oculos mentesque perstringens.

EXPLICATIO VERSUS III.

C לפני *coram Ephraim, Benjamin & Manasse*:) h. e. in gratiam & in conspectu eorum, quorum majores *Jacobo*, stirpi nostræ, erant dilectissimi; siquidem *Benjamin* & *Joseph* (cujus bini filii erant *Manasse* atque *Ephraim*,) præ reliquis unicè fere deamabantur filiis, *Genes. XLII, 36. 38*. Hinc etiam hæ tres tribûs, *Ephraim*, *Manasse* & *Benjamin*, eandem occupabant plagam occidentalem ponè arcam fœderis in castris, *Num. II, 18. seq. X, 21. seq.* Quorsum in *Scholiis* etiam *marginalibus* respexit Lutherus: *B. Höpfner*. qui coram *Ephr. &c.* scil. eras in deserto. Sed supplemento opus non est, ob præsentiam verbi עוררה *Pisc. Ephraim & Manassem* accipit pro decem tribubus, in *Assyriam* abductis, & *Benjaminum* pro regnò *Judæicò*, captivitate *pascò* *Babylonicam*. Sic etiam ferè *Genebrardus*; nisi quod per *Manassem* *Gileaditas* velit designatos.

עוררה *excita potentiam tuam*:) i. e. post diuturnam adeò ejusdem, tanquam dormientis, retentionem, alacrem rursus vigilemque ipsam nobis